

Kocaeli **ilahiyat** Dergisi

ISSN: 2564-677X

Kocaeli Theology Journal

HIRİSTİYANLIĞA GÖRE VAHYİN GERÇEKLEŞME ŞEKİLLERİ* FORMS OF REALIZATION OF REVELATION ACCORDING TO CHRISTIANITY

Harun Dünder KARAHAN

Dr., Vaiz, Diyanet İşleri Başkanlığı, Çankaya Müftülüğü

e-mail: harundundarkarahan@hotmail.com

orcid.org/0000-0002-4360-8521

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 11 Mayıs 2020/ 11 May 2020

Kabul Tarihi / Accepted: 16 Haziran 2020 / 16 June 2020

Yayın Tarihi / Published: 25 Haziran 2020/ 25 June 2020

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran / June 2020

Cilt / Volume: 4 Sayı / Issue: 1 Sayfa / Pages: **305-324**

1 * Bu makale 13.03.2020 tarihinde kabul edilen “Hıristiyanlık ve İslamiyet’te Vahiy Anlayışı” doktora tezinden hareketle yazılmıştır.

Öz

Vahiy Hıristiyanlığın en önemli konularından birisi olmasının yanında, üzerinde en çok konuşulan ve fikir üretilen kavramların da başında gelmektedir. Hıristiyanlık kendine özgü vahiy anlayışı ile Yahudilik ve İslamiyet'ten ayrılmaktadır. Zira vahiy, Hıristiyanlara göre sadece peygamberler aracılığı ile gelmiş hakikatler değildir. Bu manada Hıristiyanlar kendilerinden önce İsrailoğullarına gelen peygamberleri ve onlara verilen Kutsal Kitap'ı kabul etmişlerdir. Fakat onlara göre gerçek vahiy Tanrı'nın İsa'da bedenleşmesi ile gerçekleşmiş, İsa-Mesih ile zirve noktaya ulaşmıştır. Hıristiyanlar genel vahiy anlayışları çerçevesinde vahyin birtakım yollarla da gerçekleşebileceğine inanmaktadırlar. Bu bağlamda tarihi olayları, tabiat olaylarını, Tanrı'nın yaratmasını ve eskatoloji inancını da vahiy olarak telakki etmişlerdir. Yani Tanrı, mesajını insanların anlayabileceği farklı yolları da kullanarak insanlara ulaştırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Vahiy, Eskatoloji, Yaratma, Tarih

Abstract

Revelation is one of the most important topics of Christianity, and is one of the most talked about and produced ideas. Christianity differs from Judaism and Islam with its distinctive understanding of revelation. For, revelation, according to Christians, is not only truths that came through the prophets. In this sense, Christians accepted the prophets who came to Israel before them and the Bible given to them. However, according to them, the real revelation took place when God was embodied in Jesus, and reached the peak with Jesus-Christ. Christians believe that revelation can take place in a number of ways within the framework of their general understanding of revelation. In this context, they considered historical events, natural events, God's creation and belief in eschatology as a revelation. In other words, God conveyed his message to people by using different ways that people can understand.

Key Words: History of Religions, Revelation, Eschatology, Creation, History

GİRİŞ

1. Vahiy kavramı

Vahiy Hıristiyanlık'ta temel ve aynı zamanda itikadın başında gelen doktrinlerinden birisi olması sebebiyle önemli bir kavramdır.² Aynı zamanda vahiy Tanrı ile insan, Tanrı ile alem arasındaki ilişkileri düzenlemesi ve hayatı anlamlandırması bakımından da temel kavramlardan bir tanesidir.³ İngilizcede 'revelation' kelimesi ile ifade edilen vahiy, Latince bir kelime olan 'revelatio'dan türemiştir. Revelatio ise, ifşa etmek, açıklamak, göz önüne sermek, örtüsünü kaldırmak, gibi manalara gelmektedir.⁴ 'Revelatio' kelimesinin vahiy anlamı kazanmasına İncil'in Latince çevirisinde bulunan Yunanca bir kelime olan 'apokalypsis' kelimesinin tercümesi kaynaklık etmektedir. Yunanca bir kelime olan 'apokalypsis' Yeni Ahit'te daha çok gelecek, âlem ve ve bilhassa Tanrı hakkındaki gizli hakikatlerin örtüsünün kaldırılmasını ifade etmek için kullanılmıştır.⁵ Bir başka ifadeyle vahiy bir bilginin aracı yoluyla bilinir hale gelmesi demektir.⁶ Vahiy kavramı Hristiyanlık'ta aynı zamanda bilginin ortaya çıkmasından daha fazla anlamı da içermektedir. Bu da Tanrı'nın kendini ifşa etmesidir. Yani vahiy Hristiyanlar için sadece ilahi bir bilgiyi ifade etmekle kalmaz. Aynı zamanda Tanrı ile yüz yüze gelme tecrübesi ve ilahi bir eylemdir.⁷

-
- 2 Martın Thurner, "Vahiy", *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2003), 812.
  - 3 Harun Dünder Karahan, "Hıristiyan Mezheplerinde Vahiy Anlayışı", Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (Yozgat 2018), 288.
  - 4 Montgomery Watt, *İslam ve Hıristiyanlık*, (İstanbul: İz Yayınları, 1991), 91; Joachim Weinhart, Sabine Pemsel Maier, Offenbarung, 2015, <http://www.bibelwissenschaft.de/wirelex/daswissenschaftlichreligionspaedagogischelexikon/lexikon/sachwort/anzeigen/details/offenbarung/ch/3d7cc8e2cd9a04add0a9512421068eaf/>, (07.01.2018)
  - 5 James Dunn D.G., *Biblical Concept of Revelation, Divine Revelation*, Ed. by Paul Avis, (Cambridge: Wipf and Stock, 1997), 1.
  - 6 Richard J. Plantinga-Thomas R.-Thompson, Matthew-D. Lundberg, *An Introduction to Christian Theology*, (UK: Cambridge University Press, 2010), 51-52.
  - 7 Mahmut Aydın, "Hıristiyanlık'ta Vahiy", *Kur'an Vahyi, (Kur'an Vahyi Sempozyumu)*, (İstanbul: Kur'an Çalışmaları Vakfı, 2017), 81.

Genel olarak Hıristiyanlık'ta vahiy, İsa'dan önce ve İsa-Masih'te gerçekleşen olmak üzere ikiye ayrılır.⁸ Hıristiyanlık'ta vahiy iki farklı anlayışı ifade eder. Bunlardan birincisi İsa-Masih'in doğumu ile başlayan ölümü ve yeniden dirilmesi ile son bulan süreçtir. Diğeri ise Tanrı'nın dünyadaki fiil ve eylemlerini ve İsa-Masih'in hikâyesini ifade eden anlayıştır.⁹ Hıristiyanlık'ta Tanrı ile insan arasındaki irtibat İsa-Masih vasıtasıyla kurulmuştur. Bu manada vahyin kelime anlamındaki "açıklama" tam manasıyla bir kitapta değil¹⁰ İsa'nın şahsında gerçekleşmiştir.¹¹ Bu "açıklama" Baba-Oğul arasındaki karşılıklı sevgiden kaynaklanmaktadır.¹² Bu bilgiler ışığında baktığımızda Hıristiyan düşüncesinde genel olarak iki tür vahiyden bahsetmemiz mümkündür. Bunlar genel ve özel vahiy anlayışlarıdır.

1.1. Genel Vahiy Anlayışı (Önerme Merkezli Vahiy)

Önerme merkezli vahyin odak noktasını Tanrı'nın insanlara birtakım doktrin ve önermeleri bildirmesi oluşturur. Tanrı, Kutsal Kitap yazarlarına vahiy kelimesi kelimesine yazdırmıştır.¹³ Bu anlayışa göre vahiy, insan aklının ve sezgisinin kavrayabileceği Tanrı'nın doğal bilgisidir. Buna 'doğal vahiy' de denilmektedir. Bu vahiy, gerek doğada (kozmos) gerekse insanın tabiatında kolaylıkla kavranabilecek bir mahiyettedir. Aynı zamanda insanların tama-

8 Muhammet Tarakçı, "vahiy (Diğer Dinlerde)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42: 445. Konuyla ilgili ayrıca bkz. Muhammed Tarakçı, *Yahudilik'te ve Hıristiyanlık'ta Vahiy Anlayışı Üzerine Bir Araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 1999)

9 Tyron Inbody, *The Faith of Christian Church*, (Michigan: William Eerdmans Pub, 2005), 57.

10 Tanrı'nın kendini bizzat bildirmesi vahyin içeriğini teşkil ettiği için, kutsal kitap bu manada vahyin kendisi değil, vahyin bildirilmesinin ikincil unsurudur. (Turner, *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, 812.)

11 Thomas Michel, *Hıristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, (İstanbul: Orhan Basımevi, 1992), 17.

12 Turner, *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, 812.

13 "Dikte etme teorisi" olarak da adlandırılan bu anlayış bazı liberal düşünürler tarafından farklı yorumlanmıştır. Liberaller, vahiy kelimesi kelimesine yazdırılmış bir olgu olarak görmezler. Onlar Tanrı'nın vahiy kavrama yeteneğini Kutsal Kitap yazarlarına verdiğini ve onların da kendi kelimeleri ile bu vahiy kaleme aldıklarını söylemektedirler. Muhafazakârlar ise vahyin kelime kelime yazdırıldığına inanmaktadırlar. (Recep Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, (İstanbul: Ötüken Yayınları, 2002), 72.

mının bu vahye erişmesi ve onu anlaması mümkündür.¹⁴ Mamafih sır olan Tanrı, kendini bu şekilde bilindir kılmak istemektedir. Burada tabiat Tanrı'nın kendini bilindir kıldığı bir sahnedir.¹⁵

Genel vahiy tasavvuruna göre vahiy, vahiy alan kişinin varlığından ayrı ve onun üstündedir. Nitekim bu türden vahye İbrahim, İshak, Yakup ve Musa gibi peygamberler mazhar olmuşlardır. İsmi zikredilen peygamberler sadece vahiy alırken Tanrı ile iletişime geçmişlerdir. Vahiy esnasında Tanrı'nın iradesi bu peygamberleri kaplamış ve kendi iradeleri ise adeta yok olmuştur.¹⁶ Bu şekilde vahiy alan peygamberlerin aldığı vahiy Tanrı'nın kelimidir. Vahiy ile bağlantısı olmayan sözleri ise kendi sözleridir.¹⁷

1.2. Özel Vahiy Anlayışı (Kişi Merkezli Vahiy)

İkinci tür vahiy anlayışı ise “özel vahiy”dir. Esasında vahiy denilince Hıristiyanlık'ta anlaşılan bu tür vahiydir. Özel vahiy, belirli bir tarihi süreç içerisinde ortaya çıkmış söz ve filleri ile kendini ortaya koymuş olan ‘Tanrı’nın mesajını ifade etmek için kullanılır. Bu bilgi ise ancak inanç ve vahiy ile kavranabilir. Tarih içerisinde Tanrı'nın İsa-Mesih'te bedenleşerek insanlığa hitap ettiği bu vahye ‘özel vahiy’ veya ‘kişi merkezli vahiy’ denilmektedir. Hıristiyanlık'ta gerçek manada vahiy olarak bu bakış açısı kabul görmüştür.¹⁸

Şüphesiz ki Hıristiyanlıktaki bu vahiy anlayışının Yahudilik ve İslamiyet ile örtüşmesi mümkün değildir. Mamafih Yahudilik'te Tora, İslam'da Kur'an, Tanrı'nın kelimidir ve araçlar vasıtasıyla insanoğluna ulaşmıştır. İnsanların Tanrı'ya katılması, onu tam olarak idrak etmesi mümkün değildir. Fakat Hıristiyanlık'ta ‘özel vahiy’ ile Tanrı inananlara Oğlu vasıtasıyla doğru-

14 Şaban Kuzgun, *Dört İncil Farklılıkları ve Çelişkileri*, (İstanbul: Ertem Matbaa, 1991), 99-100.

15 Paul Helm, *Divine Revelation: The Basic Issues*, 1; Tabii Vahiy ve Özel Vahiye ilgili detaylı bilgi için bkz. Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 23-30, Weinhardt, Maier, Offenbarung, // www.bibelwissenschaft.de/, (01.02.2018)

16 Dei Verbum, 14, Vatican II, The Essential Texts, Introductions From His Holiness Pope Benedict XVI and James Carrol, Ed. Norman Tanner, S.J. Image, (New York: 2005.)

17 Kuzgun, *Dört İncil Farklılıkları ve Çelişkileri*, 99-100; Weinhardt, Maier, Offenbarung, // www.bibelwissenschaft.de/, (01.02.2018)

18 Platina-Thompson-Lundberg, *An Introduction to Christian Theology*, 52.

dan ulaşmıştır. Böylelikle inananlar, Tanrı ile doğrudan iletişime geçebilmişler ve onu idrak edebilmişlerdir.¹⁹ Dolayısıyla İsa'nın bütün hayatı vahiydir. Tanrı, Hz İsa'nın tabiatında onun insanlığı ile birleşmiştir. İsa'nın ilahi boyutu insani boyutunu kaplamış ve kendi kendisine vahyeden konumuna getirilmiştir.²⁰ İsa-Masih 'özel vahyin' zirve noktasını ifade etmektedir.²¹ Kutsal Kitap ise İsa-Masih'in hayatını ve öğretilerini içeren aynı zamanda ona tanıklık eden kutsal bir metne dönüşmektedir.²² Bu vahiy anlayışında dikkat çeken iki önemli nokta vardır. Birincisi, vahyedilen şeyin önermelerden ziyade bizatihi Tanrı'nın kendisinin olması, ikincisi ise, Tanrı'nın zatını insanların yaşayarak tecrübe ettiği bir olay içerisinde vahyetmesidir. Bunun bir neticesi olarak ise Kutsal Kitap, Tanrı'nın meydana çıkardığı olayların kaydı niteliğindedir.²³ Kişi merkezli bu vahyin temel karakteristiği Tanrı'nın kendini doğrudan vahyetmesidir. Zira Tanrı söylemek istediği önermeleri Yahudilik ve İslam'da olduğu gibi araçlar vasıtasıyla vahyetmemiştir.²⁴ Bununla birlikte 'kişi merkezli vahiy' anlayışında vahyin muhtevası, Tanrı hakkındaki hakikatler değil, tarih içinde insanın tecrübe ettiği Tanrı'nın kendisidir.²⁵

2. Vahyin Gerçekleşme Şekilleri

Tanrı'dan gelen bir hakikat olarak vahiy birtakım şekillerde tezahür etmektedir. Hıristiyan inancında da Tanrı'dan gelen hakikat sadece İsa'nın hayatı ile ortaya konmamıştır. Tanrı bunun yanında bildirmek istediği mesajları, tabiat hadiseleri, yaratılış, tarih ve eskatolojik hadiselerle de bildirmektedir. Nitekim Tanrı'nın bir mesajı olması bağlamında bu vasıtalar da vahyin ger-

19 Karlheinz Ruhstorfer, "Offenbarung und Religion in Christlicher Perspektive", *Religion Und Offenbarung*, (Beirut: Orient İnstitut, Azhar Univarsitat, 2013), 65.

20 Kuzgun, *Dört İncil Farklılıkları ve Çelişkileri*, 99-100; Weinhardt, Maier, *Offenbarung*, // www.bibelwissenschaft.de/, (01.02.2018)

21 Thurner, *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, 812; Helm, 61.

22 İnciller, Mesih'in insanlar arasındaki yaşamına, insanların ebedi kurtuluşu için uğraşına şahitlik eden ve asla kendisinde bir tereddüt olmayan kutsal metinler olarak kabul edilir. (Dei Verbum, 11.)

23 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 96.

24 Weinhardt, Maier, *Offenbarung*, // www.bibelwissenschaft.de/, (01.02.2018)

25 J.Hick, *Philosophy of Religion*, (London: Prentice Hall, Inc, 1963), 73.

çekişme şekillerini ifade etmektedir. Konunun daha iyi anlaşılması için bu başlıklara da değineceğiz.

2.1. Tabiat Hadiseleri ile Vahiy (Doğal Vahiy)

Hıristiyanlıkta Tanrı, bilinmek ister ve kendisini ifşa ettiği kadar tanımlanabilir. Tanrı kainâtı yani doğayı yarattığı için açıkça görünebilir olmuştur. Yani Tanrı doğada ve doğal olaylar vasıtasıyla görülebilmektedir. Tanrı'nın kendisini doğa vasıtası ile veya doğada bildirmesi vahyin gerçekleşme şekillerinden birisi olarak genel vahiy ya da doğal vahiy olarak izah edilir. Pavlus, bu anlamdaki vahyin herkes tarafından "görüldüğünü" ve "anlaşıldığını" söyler. Ona göre Tanrı, insanlara doğal vahiy kabul etmediklerinden dolayı değil, bu vahiy anladıktan sonra gereğini yerine getirmedikleri için gazap eder. Böyle yaparak insanlar Tanrı'yı onurlandırmamış ve ona karşı minnettarlıklarını ifade etmemiş olurlar.²⁶ Ayrıca her insan yaratılış gereği Tanrı'yı kavrayabilir.²⁷

Yeni Ahit, tabiat hadiselerinin de Tanrı'nın mesajları niteliğinde olduğunu belirtir. Zira vahiy, "bir bilginin araçlar vasıtasıyla ortaya çıkarılması" olarak tanımlanır. Revelatio" teriminin anlamında var olan ortaya çıkarmak tabiatta gerçekleşmektedir. Bu bağlamda tabiat vahiy yansıtan araca dönüşmektedir.²⁸

Tanrı'nın bilinebilmesi ancak kendisini bizlere bildirmesiyle mümkündür.²⁹ Herkesin Tanrı'yı bileceği yegâne mekân ise tabiatın kendisidir. Bu anlamda tabiatta meydana gelen hadiselerin hiçbiri tesadüfi değildir. Bitkilerin büyümesi ve yok olması gibi düzenli meydana gelen olayların elbette açıklan-

26 R.C.Sproul, *Bilinmeyen Lütuf*, çev. Hande Taylan, (İstanbul: Kaya Basım, 1999), 8.

27 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 25; Pavlus bunu şöyle izah eder: "Dünyayı ve içindekilerin tümünü yaratan göğün ve yerin rabbi olan Tanrı, elde yapılmış tapınıklarda oturmaz. Herkese yaşam, soluk ve her şeyi veren kendisi olduğuna göre bir şeye gereksinmesi varmış gibi ona insan eliyle hizmet edilmez. Tanrı tüm ulusları bir tek insandan yarattı ve onları yeryüzünün dört bir bucağına yerleştirdi. Ulusların var olacağı belirli süreleri ve yerleşecekleri bölgelerin sınırlarını önceden sakladı. Bunu kendisini arasınlar ve el yordamıyla da olsa bilsinler diye yaptı. Aslında Tanrı hiç birimizden uzak değildir." (Resullerin İşleri 17/24-27.)

28 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 25.

29 J. Deninger, "Revelation", *The Encyclopedia of Religion*, Ed. by. Mircea Eliade, (London: Macmillan 1st Edition, 1987), c. 12, 357.

maları vardır. Özellikle doğada meydana gelen öyle olaylar vardır ki bunlar insanda hayret, korku ve endişe gibi duygular meydana getirir. Ve bu olaylar doğrudan Tanrı'nın bir mesajı olarak telakki edilir.³⁰

Buna benzer bir ifade Mezmurlar'da geçmektedir: "Gökler Tanrı'nın görkemini ve ihtişamını açıklamakta, gökkubbe ellerinin eserini duyurmakta gün güne söz söyler, gece ise geceye bilgi verir."³¹

Hıristiyan teolojisi hem Kutsal Kitap hem de doğa hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirmektedir. Zira her ikisinin de kaynağı aynıdır. Özel vahiy ile doğadaki vahiy (genel vahiy) asla çatışma içinde değildir.³²

Hıristiyan teolojije genel olarak baktığımızda, genel vahyin varlığı teologların çoğunluğu tarafından kabul edilir. Bu bağlamda genel vahiy esasında yapılan teolojije "doğal teoloji" denmiştir. Kısaca doğal teoloji, insan aklından ve yaratılmış dünyadan hareketle elde edilen Tanrı hakkındaki genel bilgilere dayanır.³³ Doğal teoloji ya da doğal vahiy, doğayı nötr ve sessiz bir varlık alanı olarak görmez. Yaratılmış bu evren ve düzeni, tanrısal vahyin bir parçası olarak görür. Yani bu dünya "Tanrı'nın tiyatro sahasıdır." Bu manada Katolikler ve Protestanlar doğal teolojiyi kabul ederler. Zira Kutsal Kitap özel vahyin bir parçası olmakla birlikte Tanrı kendisini sadece Kutsal Kitap'ta vahyetmemiştir. Böylelikle doğa da tanrısal vahyin bir parçası olmaktadır. Özel vahiy Tanrı hakkında doğada olmayan özel bilgileri içermekle birlikte, doğal vahyin başka bir ifadesi olan genel vahiy ise herkesin Tanrı hakkında edinebileceği bilgileri içerir. İşte tabiat olayları da bu tür vahiy niteliğindedir. Doğal vahyin hedef kitlesi in-

30 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 27; "Kötü tutumlarıyla gerçeğe set çeken insanların tüm Tanrı tanımazlığına ve kötülüğüne karşı Tanrı'nın öfkesi gökten açıklanır. Çünkü Tanrı'ya ilişkin ne varsa onlara belirgindir; Tanrı onlara açıklamıştır. Onun göze görünmeyen nitelikleri -başlangıcı, sonu olmayan gücü ve Tanrılığı- dünyanın yaratılmasından bu yana yapılan işlerden anlaşılmakta ve açık açık görülmektedir. Bu sebeple hiçbir özürleri yoktur. Çünkü Tanrı'yı bilmelerine karşın, ne onu Tanrı olarak yücelttiler, ne de şükrettiler. Tam tersine, düşüncelerinde boş savlara kapıldılar ve anlayıştan yoksun akılları kapkaranlık oldu." (Romalılara 1/21.)

31 *Kitabı Mukaddes*, (İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi. Orhan Matbaacılık, 1997), Mezmurlar 19/2.

32 Sproul, *Bilinmeyen Lütuf*, 9.

33 Mahmut Aydın, "Hıristiyanlık'ta Vahiy", 91-92.

sanlığın tamamıdır. Yani genel bir karaktere sahiptir. Bu sebeple insanlar tabiat hadiselerinde Tanrı'nın vahyine bir dereceye kadar mazhar olabilir.³⁴

Tabiatın vahyin bir parçası olması hususunda Luther ve Kalvin'in görüşlerini de burada belirtmemiz gerekir. Luther, tabiata bakarak Tanrı'ya ait birtakım hakikatleri bileceğimizi kabul etmekle birlikte bu bilginin Kutsal Kitap'la doğrulanması gerektiğine inanır.³⁵ Kalvin ise Tanrı'ya ait bilginin insanoğlunun özünde varolduğuna inanır. Lakin Kalvin'e göre herkes için var olan Tanrı'nın bu genel görünümüne rağmen insanların çoğu bu bilgiyi çarpıttıklarından dolayı Tanrı'yı düzgün bir şekilde idrak edememekte ve bilememektedirler.³⁶

Hıristiyan teologlarından Paul Tillich, tabiatın da vahyin bir parçası olduğunu ifade etmektedir. Tabiattan ulaşılabilecek vahiy vasıtalarının, doğal objeler kadar sayısız olduğunu iddia etmektedir. Okyanuslar, yıldızlar, bitki ve hayvanlar, vahyin doğal vasıtalarıdır. Hatta gökyüzünde meydana gelen hareketler, gündüz ve gece, gelişim ve çöküş, doğumlar ve ölümler, afetler gibi birçok tabii olay da vahiy özelliği taşımaktadır.³⁷

2.2. Yaratılış Vasıtasıyla Vahiy

Hıristiyan inancında vahyin gerçekleşme şekillerinden biri de yaratılış vasıtasıyla Tanrı'nın birtakım hakikatleri insanlara vahyetmesidir. Dünya var olduğundan bu yana Tanrı'nın bilinmeyen ve görünmeyen özellikleri, sonsuz gücü ve kudreti onun yapıp etmesi yani yaratması ile ortaya çıkmakta, açıkça görünür hale gelmektedir.³⁸ Bu anlayış Eski Ahit'te ve Yeni Ahit'te de mevcuttur. Vahiy bir kurtuluş planı olarak düşünüldüğünde Tanrı'nın yaratması tüm ilahi kurtuluş planlarının temelini oluşturmaktadır. Tanrı, kudretini, bilgeliğini ve sevgisini yaratma ile gösterir. Yaratma, Tanrı'nın halkıyla yaptığı ant-

34 Sproul, *Bilinmeyen Lütuf*, 8.

35 Muhammet Tarakçı, "Hıristiyanlık'ta Vahiy Anlayışı", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Bursa: 2003),182.

36 Platinga-Thompson-Lundberg, *An Introduction to Christian Theology*, 55-56.

37 Paul Tillich, *Systematic Theology*, (Chicago: University of Chicago Press; First Edition edition, 1951), 1/118-120.

38 Romalılar, 1/19-20; Aydın, "Hıristiyanlık'ta Vahiy", 90-91.

laşmanın ilk adımı niteliğindedir. Aynı zamanda yaratma, insanın menşei ve amacına göre temel sorularına da ilk cevaptır.³⁹ Zira dünya, iyiliğini, hakikati-ni ve güzelliğini göstermek ve iletme isteyen Tanrı'nın şanı için yaratılmıştır.⁴⁰ Bu anlamda Tanrı'nın yarattığı her şey, Tanrı'nın söylediği nihai mükemmele götürmesine yol açan düzenlemelerden oluşur.

Kutsal Kitap, yaratılışın "altı gün" hikâyesini anlatarak, yaratılan şeylerin değerini, Tanrı'nın övgüsüne ve insanın hizmetine nasıl yönlendirildiğini insanlara bildirir. Bu sebeple her şey varlığını Tanrı'ya borçludur. Bu manada insanın yaratılışı, yaratılıştaki vahyin en zirve noktalarından biridir. Çünkü insanın, Tanrı'nın imajı ve benzerinde yaratıldığına inanılmaktadır. Bu sebeple yaratılıştaki yazılan yasalara ve tabiattaki düzene saygı göstermek, bir bilgelik ilkesi ve ahlakın temelidir. Zira yaratıklar arasında Tanrı tarafından var edilen karşılıklı bağımlılık ve hiyerarşi yasası vardır. Aynı zamanda bütün canlılar arasında birlik ve dayanışma vardır. Çünkü hepsini yaratan Tanrı, yarattığı varlıkları sevmekte ve onların saygıya değer olduğunu emretmektedir.⁴¹

Hıristiyan inancına göre, bütün insanlar yaratılmış varlıkların temelinde gerçekten bir Tanrı olduğunu bilmektedirler. Fakat insanlar bu hakikati bastırıp Tanrı'yı reddetme yönünde irade göstermektedirler.⁴²

Yaratılış vasıtasıyla vahiy konusunda Pavlus'un görüşleri de dikkat çekicidir. Pavlus Atina'yı ziyaret ettiğinde onların bilmedikleri halde taptıkları Tanrı'yı onlara şöyle izah eder: "Dünyayı ve içindeki varlıkların yaratan, yerin ve göğün Rabbi Tanrı elle yapılmış tapınaklarda asla oturmaz. Ona insanla hizmet edilemez. O (Tanrı) bütün milletleri tek bir insandan var etti. Ve insanları yeryüzünün her bir bölgesine yerleştirdi. Ulusların hayat sürecekleri sınırlarını ve ömürlerini önceden tespit etti. Bunu ise insanlar, kendisini arastırarak ve kendi el yordamları ile kendisini bulabilsinler diye yaptı. Aslında Tanrı hiç kimseden uzak değildir."⁴³

39 *Katechismus der Katholischen Kirche*, (Copyright Eulogos: 2007), 28.

40 1. Korintliler 15/28.

41 *Katechismus der Katholischen Kirche*, 29-31.

42 Aydın, "Hıristiyanlık'ta Vahiy", 91.

43 Resullerin İşleri 17/ 24-27.

Pavlus burada Tanrı'nın yaratma olayıyla tüm insanlara kendini vahyettiğinden bahseder.⁴⁴ O, bu anlatımı ile Tanrı'nın kendisini dünyanın yaratılması ile insanlara bildirdiğini söylemektedir. Pavlus, buna rağmen insanların yine de Tanrı'ya reddettiklerinden bahseder. Aslında Tanrı kendisi ile ilgili her şeyi insanlara bildirmiştir. Dünyanın başlangıcından itibaren,⁴⁵ dünya Tanrı'nın güç ve kudretini okuyabildiğimiz bir kitap gibidir. Bu dünyada yaşayan ve bu ihtişamı gören insan hala yaratıcıya ulaşamıyorsa bu kişinin affi mümkün değildir. Pavlus, buna ek olarak insanın yaratılmış âlem üzerinde tefekkür ederek elde edebileceği bilginin de vahiy olduğunu bildirir. Zira insanların Tanrı'ya yüceltmek için şifahi vahye ihtiyaçları yoktur.⁴⁶ Pavlus'un bu görüşlerine karşın Yuhanna, Pavlus gibi düşünmemektedir. Zira ona göre vahye muhatap olmayanlar (karşılaşmayanlar), Tanrı'ya yüceltmedikleri için sorumlu olarak görülemez. İnsanın mükellefiyeti İsa'nın mesajını öğrenmesi ile başlayacaktır.⁴⁷ Tanah'ta da Tanrı yaratma olayının arkasındaki fail olarak karşımıza çıkmaktadır. Esasında yaratılmış her şey Tanrı Kelamı'nın dünyadaki yansıması olarak görülür.⁴⁸ Tabiatta meydana gelen birtakım olaylar Tanrı'nın mesajı olarak algılanmıştır.⁴⁹ Kısaca Hıristiyanlık vahyin gerçekleşme yollarından olan yaratma hadisesi veya birtakım tabiat hadiseleri Yahudilik'te de Tanrı'nın mesajı olarak algılanmıştır. İslamiyet'te ise bu türden tabiat olaylarına vahiy anlamının yüklenmesi söz konusu değildir. Kur'an'da bazı yaratma olayları ve tabiat hadiseleri Allah'ın varlığının delili olarak tanımlamakla birlikte⁵⁰ bu hadiseler vahiy olarak işaret edilmemektedir. Bilakis bu tabiat hadiselerinin insanların hayatlarını idame ettirebilmeleri için olmaları gerektiği şekilde cereyan ettiği ve bu olaylara ibretlik bir bakış açısıyla bakılmasından

44 Aydın, "Hıristiyanlık'ta Vahiy", 91.

45 Dünyanın yaratılışı, Tanrı'nın kendini ifşa etmesinin yaratılmışlar düzlemindeki ilk ifadesi olarak kabul edilir. (Turner, *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, 812.)

46 Tarakçı, "Hıristiyanlık'ta Vahiy Anlayışı", 181, 182.

47 Yuhanna 15/22, 24.

48 Tekvin 1; Mezmurlar 33/6-9.

49 Sayılar 9/ 17-20; Hâkimler 6/36-40; II. Samuel 5/24, 21/1-9; Amos 4/6-11; Tesniye 29/22-29, 28/15-68.

50 Rum 30/20-25.

bahseder.⁵¹ Hatta tabiat hadiselerine anlamlar yüklenmesine Hz. Muhammed karşı çıkmıştır. Nitekim oğlu İbrahim öldüğünde güneşin tutulmasını İbrahim'in ölümüne bağlayan sahabeler Hz. Muhammed tarafından uyarılmıştır.⁵²

2.3. Tarih Yoluyla Vahiy

20. asrın Hristiyan teologlarınca yeni bir vahiy anlayışı ileri sürülmüştür. Buna göre vahiy, ilahi olarak garanti altına alınmış hakikatlerin sadece bildiriminden ibaret değildir. Vahiy aynı zamanda beşeri tarih içinde ilahi fiillerin kendiliğinden açığa çıkması işidir. Yani vahyin yeri önermeler, doktrinler değil bizzat tarihi olaylardır. Böylelikle vahyin muhtevası Tanrı hakkındaki hakikatlerin tamamı değil, bilakis Tanrı'nın fiillerinde kendisini insana izhar ettiği tarihtir.⁵³

Bu yeni anlayışta önemli iki nokta dikkat çekmektedir. Birincisi; vahyedilen hakikatin Tanrı hakkındaki önermelerden ziyade Tanrı'nın bizzat kendisi olduğudur. İkinci önemli nokta ise, Tanrı'nın zatını, tecrübe edilen tarih içerisinde, gerçekleşmiş bir olay içinde vahyetmesidir. Bu anlayışa göre Kutsal Kitap, Tanrı'nın ortaya koyduğu tarihi olayların rivayeti niteliğindedir. Nitekim Kutsal Kitap'ın diğer kitaplardan en önemli farkı da, onun bu tarihsel özelliğinde yatmaktadır. Buna karşın diğer kutsal kitaplar varlık hakkında evrensel, zamansız hakikatler, ibadet ve hayat tarzı ile ilgili buyruklar bildiren gaybi haberlerden oluşmuştur. Lakin Kutsal Kitap, Tanrı'nın tarihte yapmış olduğu faaliyetlerin adeta bir kaydı niteliğindedir. Burada öne çıkan konu Tanrı'nın kendisini tarihi olaylar çerçevesinde ifşa etmesidir.

Tarihi olay olarak vahyi savunanların başında William Temple gelmektedir. Kısaca onun da bu konudaki görüşlerine değinmek gerekir. Ona göre vahyin en uygun hali ancak tarih sahnesinde aktörler aracılığıyla olmaktadır. Zira her türlü hakikatin kaynağı kişiler ve tarihi olaylardır. Yine Temple'ye göre vahiyde aslanan peygamberlerin kendi idrakleri değildir. Aslanan peygamberlerin idrak ettikleri İsrailoğulları'nın Mısır'dan çıkışı, Hz Süleyman'dan

51 Enbiya 21/31, 32; Nahl 16/66-69, Casiye 45/3-5; Rad 13/2-4; Yunus 10/5-67; En'am 6/95-99.

52 Ebu Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *En-Nesâi Sünen*, (Beirut: Müessesetü'r-Risale Naşirun, 2014), Küsuf 14.

53 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 40.

sonra İsrail krallığının ikiye bölünmesi, Babil ve Asur imparatorluklarının Yahudi devletlerinin yıkılışındaki rolleri, Babil ve esaret sürgünlerinin sona ermesi ve mabedin yeniden inşası gibi olaylardır. İşte Tanrı kendisini yani vahyini bu tür tarihi olaylar ile açığa çıkartmaktadır.⁵⁴ Ona göre tarihsel her olayda herkes Tanrı'nın vahyini anlayamaz. Tanrı, tarihi olayları ve onları yorumlayacak olanların da⁵⁵ zihnini yönlendirmektedir.⁵⁶

Niebuhr ise, vahyi sadece ilahi olarak bildirilmiş birtakım hakikatler değil, tarihte meydana gelmiş olaylar olarak görür. Zira ona göre yaşanmış olaylar, tarihî vakıaları anlamlı hale getirmektedir. Böylelikle vahiy bütün olayları makulleştiren makul bir olay haline gelmektedir. Niebur, bunun zirve noktasını ise İsa-Masih'te Tanrı'nın kendini ifşa etmesi olarak görür. Yine Niebuhr'a göre "dinler kendi ilhamlarını, kendi dogmalarında buldukları vakit cinayet işlerler." Ona göre dinin ilhamı ancak o dinin tarihinde yatmaktadır. Çünkü insanoglu balığın suda yaşaması gibi tarih içinde yaşar ve Tanrı'nın vahyini de ancak tarih aracılığıyla anlayabilir.⁵⁷

Başka bir Hıristiyan teolog Tillich'e göre doğal olaylar ve tabiat hadiseleri, vahyin bir aracına dönüşebilir. Ona göre eğer tarihî bir olay, mucizelerde olduğu gibi tecrübe edilmiş ise vahiy niteliği kazanmaktadır. Çünkü bu olaylar bir ulus için etkili olan olaylarla ilişkili olabilir. Bu durumda tarihî bazı olaylar Tanrı'nın yardımı, yargılaması ve vadinin bir tecellisi olarak, yani vahiy olarak yorumlanabilir. Bu olayların parçası olan kişiler de vahyin taşıyıcıları olarak yorumlanabilir. Bu durumun bir neticesi olarak Musa, Davut, Petrus (v.s) hem vahiy haline gelecek olayların içinde yer almış olurlar, hem de vahiy olan tarihi olayların yorumcusudurlar.⁵⁸

Kısaca tarihî olaylar ve bu tarihi olayların failleri Hıristiyanlık'ta vahyin vasıtaları olarak kabul edilmektedir. Yahudilik'te de birtakım tarihi olayların ila-

54 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 96-101.

55 Burada vahyin ne olduğunu anlamak kadar, vahyi yorumlayan insanında iyi anlaşılması gerekmektedir. (Knut Backhaus, "Vahiy Vesileleri", *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, (Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2003), 813.)

56 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 101.

57 Kılıç, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, 107, 111.

58 Tillich, *Systematic Theology*, 118-120.

hi mesaj taşıdığına inanılmaktadır. İsrailoğulları Tanrı'yı adeta kendi tarihlerine müdahaleleri ile tanımışlardır.⁵⁹ Tarih Tanrı'nın tezahür ettiği bir mefhum olarak görülmektedir. Tanrı'nın tarihe müdahalesi anlamında önemli olaylardan biri İsrailoğulları'nın Mısır'dan çıkış hadisesidir. Zira Mısır'dan çıkış olayı basit bir tarihî vakıa olarak değerlendirilmemektedir. Tanrı bu olay ile herşeye gücü yettiğini kanıtlamış ve İsrailoğulları'na karşı vaadini yerine getirmiştir. Dolayısıyla bu olay Tanrı'nın vahyi olarak kabul edilmiştir. Tanrı'nın tarihe müdahalesi Tanrı'nın mesajı olarak algılanmıştır. Yine Tanrı'nın tarihe müdahalesi olarak Debora'nın Kenan ordusunu yenmesi de⁶⁰ örnek olarak gösterilmiştir.

1.4. Uhrevi (Eskatolojik) Vahiy

“Eskatoloji” son şeylerle ilgili öğretiler bilimi olarak kabul edilir. Kavram özellikle Hıristiyan ilahiyatında sonradan genel bir düşünce halini almıştır. Günümüzde eskatoloji kavramı, dünyanın sonunda gerçekleşecek olayları ifade etmektedir. Bu kavramla aynı zamanda son zamanda gelecek olan kurtarıcı, kötülük ve iyiliğin son mücadelesi, Tanrı'nın dünyanın egemenliğine sahip olması, ölümden sonraki hesap ve yargılama, cennet ve cehennem gibi meseleler ifade edilmek istenir.⁶¹

Hıristiyan vahyine göre insan birtakım bilgilere gelecekte İsa-Mesih'in gelişi ile ulaşacaktır. I. Korintliler'de, insanın bilgisinin sınırlı olduğu ve bu dünyaya ait her şeyin silik olduğu anlatılır. Bu kapalılık İsa-Mesih'in ikinci gelişi ile açıklığa kavuşacaktır.⁶² Hıristiyanlık'taki eskatoloji anlayışı Mesih merkezlidir. Bunu şöyle izah edebiliriz. Kutsal Kitap'ta bile aranılan birçok şey bulunamayabilir. Şu an bilinen birçok bilginin aslı ancak gelecekte insana bildirilecektir. Zira Yuhanna'da, “Daha ne olacağımız bizlere gösterilmedi”⁶³ denir. Bununla birlikte insanın “eskatolojik” bilgiye olan ihtiyacı sadece gelecekte ne olacağını öğrenmek için de değildir. Gerçek gaye, geleceğin umudu

59 Tesniye 26/5-9; 6/20-24; Çıkış 14/1-18; Mezmurlar 44/2-9.

60 Hâkimler 4; Ayrıca bkz. İşaya 36-37; Hezekiel 12-15

61 Cengiz Batuk, *Tarihin Sonunu Beklemek*, (İstanbul: İz Yayıncılık, 2003), 48.

62 1.Korintliler 13/9.

63 1.Yuhanna 3/2.

ile şu anı okuyabilmektir. Zira eskatoloji gelecek perspektifi ile şimdiki zamanı anlamayı ve idrak etmeyi sağlamaktadır.⁶⁴

Eskatolojik vahye İbrahim'in başından geçenler örnek verilebilir.⁶⁵ Bu bağlamda İbrahim, eskatolojik hayata uygun bir hayat sürmüştür. İbrahim an içinde bulunduğu yabancı ülkeyi, vadin yerine gelmesinden önce bir müjde gibi algılıyordu.⁶⁶ Burada eskatolojik inanç, İbrahim'in yaşadığı anı şekillendirmiştir. Aynen bunun gibi İsa-Mesih'in gelmesine yönelik beklenti de Hıristiyan hayatının bugününü şekillendirmelidir. Çünkü eskatoloji, aynı zamanda bir iman meselesidir. İtaat ve iman ile yaşayan bir Hıristiyan için eskatolojik vahiy anlayışı şimdiki zamanı, geleceğin ışığı altında değerlendirmesidir.⁶⁷ İnanan birisi peygamberin mesajında İsa-Mesih'in vizyonunu anlayabilmelidir.⁶⁸

Eskatolojik vahyin bir diğer özelliği ise olmuş olan olayların gelecekte olacak olan olaylar ile ilişkisidir. İbranilere Mektup'ta Mesih'in kendi döneminde kurban edilmesinin ileride insanların kurtuluşu için bir mesaj taşıdığı anlamına geldiği belirtilmektedir. Yani o dönemdeki mesaj, hala geçerliliğini korumaktadır.⁶⁹ Özellikle Yuhanna'nın Vahyi bu bakış açısıyla okunmalıdır. Zira Yuhanna'nın Vahyi'nde anlatılan, İsa-Mesih'in gelecekteki vahyidir.⁷⁰ Bu sebeple Yuhanna'ya göre Kutsal Kitap'ı sadece peygamberlerin sözleri olarak değil, bu bakış açısıyla da okumalıyız. Eskatolojik vahiy anlayışında, var olanlar gerçeğin ancak gölgesidir. Ve Tanrı tüm gölgeleri eskatolojik vahiy ile kaldıracaktır.⁷¹ Eskatolojik vahye inanan bir Hıristiyan da Kutsal Ruh vasıtasıyla şu özellikler gelişir:

64 Cengiz Batuk, "Ortaçağ Harranileri'nde Eskatolojik Mitlerin Yahudi-Hıristiyan Apokaliptiğine Benzerliği", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29 (2005/2), 86.

65 İbraniler 11/8-13.

66 <http://www.hristiyanforum.com/forum/showthread.php?t=7906>, (13.12.2017)

67 Luka 24/25-27, 44.

68 Elçilerin İşleri 3/17-24; 26/19-23; 2. Korintliler 1/20; I.Petrus 1/10-12.

69 İbraniler 9/27-28.

70 Batuk, "Ortaçağ Harranileri'nde Eskatolojik Mitlerin Yahudi-Hıristiyan Apokaliptiğine Benzerliği", 87

71 Galatyalılar 4/1-3.

Umutlu olmak,⁷² özdenetimli olmak,⁷³ geleceğe dönük sürekli hareketli olmak,⁷⁴ kişisel saflık ve temizlik halinde olmak,⁷⁵ sabırlı⁷⁶ ve sevinçli olmak.⁷⁷

Pavlus da mektuplarında eskatolojik vahye dikkat çekmiştir. Zira Pavlus'un vahiy anlayışında vahiy iki kategoride ele alınmıştır. Birincisi gizemin Mesih vasıtasıyla seçilmiş insanlara bildirilmesi,⁷⁸ ikincisi ise gelecekte Mesih'in gelişi ile gerçekleşecek olan eskatolojik vahiydir. Esasında Pavlus'un gerçek özlemi ikinci tür vahyedir. Zira İsa-Mesih gerçek vahyini böyle tamamlayacaktır.⁷⁹

Eskatolojik vahiy anlayışında dikkat çeken bir diğer husus ise şudur; tarihin bir döneminde İsa aracılığı ile vuku bulmuş vahiyyle gelecekte gerçekleşecek eskatolojik vahiy arasında ilişki ve devamlılık söz konusudur. Öyle ki bu (eskatolojik) vahye tüm insanlar muhatap olacaktır. Zira bu vahyin en önemli özelliği, vahyin son aşamasını, en güzel ve mükemmel şeklini ifade etmesidir.⁸⁰

Sonuç

Hıristiyan inancında vahiy sadece Tanrı'ya ait bir bilgi olmanın ötesinde Tanrı ile yüz yüze gelmeyi de ifade etmektedir. Genel ve özel vahiy anlayışları kapsamında vahiy iki türlü anlaşılmıştır. Genel vahiy anlayışı kapsamında Tanrı Âdem peygamberden itibaren insanlara elçiler göndermiş emir ve yasaklarını kutsal kitaplar yoluyla bildirmiştir. Bu durumda peygamberler pasif konumda olup sadece Tanrı'dan aldıklarını insanlara aktarmakla sorumlu olmuşlardır. Yani vahiy, vahyi alanın varlığından farklı ve üstünde kabul edilmiştir. Hıristiyanlık'ta gerçek manada vahiy ise İsa-Mesih'te Tanrı'nın "ortaya çıkmasıyla" ile meydana gelmektedir. Vahyin anlamındaki "açınlanma" haki-

72 1.Petrus 1/3, 4.

73 1. Petrus 1/10-16; 1.Petrus 4/7; 1.Selanikliler 5/ 6-8.

74 Matta 25/2-13.

75 Petrus 3/10-14; I.Yuhanna 3/1-3.

76 Yakup 5/8; Romalılar 8/23-25.

77 1.Petrus 1/8.

78 Romalılar 16/25.

79 2. Selanikliler 1/6-8; 1. Korintliler 1/7; Titus 2/13; İbraniler 9/28.

80 I. Korintliler 13/12; Tarakçı, "Hıristiyanlık'ta Vahiy Anlayışı", 187.

ki manada İsa'da gerçekleşmiştir. Tanrı diğer dinlerde kutsal kitaplar yoluyla vahyederken Hıristiyanlık'ta ise aracısız doğrudan vahyetmiştir. İsa- Mesih bu anlamda vahyin zirvesi olarak kabul edilmektedir. Bu şekildeki vahiy ise diğer vahiy türünden daha üstün kabul edilmiştir. Zira burada Tanrı peygamberleri vasıtası ile değil, doğrudan kendisi müdahalede bulunmaktadır. Bu sebeple Hıristiyanlar kendilerini Tanrı'nın bizzat va'z ettiği bir dinin mensubu olarak kabul etmekte ve Hıristiyanlığı diğer dinlerden üstün görmektedirler. Kutsal Kitap ise Tanrı'nın ortaya koyduğu birtakım hadiselerin kaydı niteliğindedir. Bu vahiy anlayışında vahyin muhtevası Tanrı ile ilgili hakikatlerden ziyade tarih içerisinde müşahade edilen Tanrı'nın kendisidir.

Genel vahiy anlayışı bağlamında Tanrı birtakım hakikatleri tüm insanlara değişik yollar ile bildirmiştir. Tabiat hadiseleri, yaratılış, tarih ve eskatolojik olaylar vahyin gerçekleşme şekilleri olarak kabul edilmektedir.

Tabiat hadiseleri ile Tanrı tüm insanların anlayabileceği şekilde bazı hakikatleri insanlara bildirmiştir. Tabiat hadiseleri sadece basit bir doğa olayı olarak görülmenin ötesinde Tanrı'nın mesajı olarak da kabul edilmiştir. Tanrı bu şekilde de "açıklama"da bulunmuş ve mesajını tüm insanların anlayabileceği bir şekilde bildirmiştir. Bu tarz vahiy özel vahiy anlayışı ile çelişki içerisinde görülmemiş, Tanrısal vahyin bir parçası olarak kabul edilmiştir.

Yaratma olayı da Hıristiyanlık'ta vahiy olarak kabul edilmiştir. Tanrı yaratma ile gücünü ve kudretini göstermektedir. Yaratma Tanrı'nın insanlar ile ilk sözleşmesi olarak da kabul edilmiştir. Özellikle Kutsal Kitap'taki yaratılış hikayesi ve insanlığın yaratılışı, yaratılıştaki vahyin zirve noktası olarak telakki edilmektedir. Yaratılmış her şey Tanrı kelamının yeryüzündeki tezahür olarak da kabul edilmektedir.

Tarihi olaylar da Hıristiyanlık'ta vahiy olarak kabul edilmiştir. Hıristiyan inancına göre vahiy, birtakım beşerî tarih içerisinde Tanrı'nın fiillerinin ortaya çıkmasını ifade etmektedir. Tanrı bu şekilde tecelli etmektedir. Bu bağlamda Kutsal Kitap sadece İsa-Masih'in hayatının kaydı olmasının ötesinde Tanrı'nın tarihte gerçekleştirmiş olduğu bazı olayların da kaydı niteliğindedir. İsrailoğullarının Mısır'dan çıkışı, mabedin yıkılması ve sürgün hadiseleri basit tarihî olaylar olmanın ötesinde ilahi mesajları içeren birer vahiy olarak telakki edilmiştir.

Son olarak Hıristiyanlık'ta vahiy henüz tamamlanmamış bir hadisedir. Zira İsa-Masih'in ikinci defa gelecek olması da "eskatolojik" vahiy ifade etmektedir. İnsanlık hakiki bilgiye gerçek anlamda İsa'nın ikinci gelişi ile vakıf olacaktır. Bu vahiy anlayışı Hıristiyanlar için geleceğe dair umudu ve Tanrı'ya olan güveni pekiştirmiştir, zor günler yaşadıkları zamanlarda ise en büyük moral kaynağı olmuştur. Eskatolojik vahiyde bugün yaşanan olaylar gerçeğin gölgesi olarak görülmüş ve vahyin bu son aşamasının en mükemmel şekli olacağına inanılmıştır.

KAYNAKÇA

AYDIN, Mahmut, "Hıristiyanlık'ta Vahiy", *Kur'an Vahyi, (Kur'an Vahyi Sempozyumu)*, İstanbul: Kur'an Çalışmaları Vakfı, 2017.

BACKHAUS, Knut, "Vahiy Vesileleri", *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2003.

BATUK, Cengiz, "Ortaçağ Hıristiyanları'nda Eskatolojik Mitlerin Yahudi-Hıristiyan Apokaliptiğine Benzerliği", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29 (2005/2), 81-98.

BATUK, Cengiz, *Tarihin Sonunu Beklemek*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2003

Dei Verbum, 14, Vatican II, The Essential Texts, Introductions From His Holiness Pope Benedict XVI and James Carrol, Ed. Norman Tanner, S.J. Image, New York: 2005.

DENİNGER, J., "Revelation", *The Encyclopedia of Religion*, Ed. by Mircea Eliade, London: Macmillan 1st Edition, 1987.

DUNN, James D.G., *Biblical Concept of Revelation, Divine Revelation*, Ed. by Paul Avis, Cambridge: Wipf and Stock, 1997.

Ebu Abdurrahman Ahmed b. Ali b. Şuayb, *En-Nesâi Sünen*, Beyrut: Müessesetü'r-Risale Naşirun, 2014.

HİCK, J., *Philosophy of Religion*, London: Prentice Hall, Inc, 1963.

<http://www.hristiyanforum.com/forum/showthread.php?t=7906>, 13.12.2017.

INBODY, Tyron, *The Faith of Christian Church*, Michigan: William Eerdmans Pub, 2005.

İncil, İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 1995.

Joachim Weinhardt, Sabine PemselMaier, Offenbarung, 2015, <http://www.bibelwissenschaft.de/wirelex/daswissenschaftlichreligionspaedagogischelexikon/lexikon/sachwort/anzeigen/details/offenbarung/ch/3d7c-c8e2cd9a04add0a9512421068eaf/>, 07.01.2018.

KARAHAN, Harun Dünder, "Hıristiyan Mezheplerinde Vahiy Anlayışı", *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Yozgat: 2018), 287-308.

Katechismus der Katholischen Kirche, Copyright Eulogos: 2007.

KILIÇ, Recep, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, İstanbul: Ötügen Yayınları, 2002.

Kitabı Mukaddes, İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi. Orhan Matbaacılık, 1997.

KUZGUN, Şaban, *Dört İncil Farklılıkları ve Çelişkileri*, İstanbul: Ertem Matbaa, 1991.

MAİER, Weinhardt, <http://www.bibelwissenschaft.de/>, 01.02.2018.

MİCHEL, Thomas, *Hıristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, İstanbul: Orhan Basımevi, 1992.

PLANTİNGA, Richard J.-THOMPSON, Thomas R., LUNDBERG, Matthew D, *An Introduction to Christian Theology*, UK: Cambridge University Press, 2010.

RUHSTORFER, Karlheinz, “Offenbarung und Religion in Christlicher Perspektive”, *Religion Und Offenbarung*, Beirut: Orient İnstitut, Azhar Univarsitat, 2013.

SPROUL, R.C., *Bilinmeyen Lütuf*, çev. Hande Taylan, İstanbul: Kaya Basım, 1999.

TARAKÇI, Muhammet, “Hıristiyanlık'ta Vahiy Anlayışı”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Bursa: 2003),171-201.

TARAKÇI, Muhammet, “vahiy (Diğer Dinlerde)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42: 443-447. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

TARAKÇI, Muhammet, *Yahudilik'te ve Hıristiyanlık'ta Vahiy Anlayışı Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 1999.

THURNER, Martin, “Vahiy”, *İslamiyet-Hıristiyanlık Kavramları Sözlüğü*, Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2003.

TİLLİCH, Paul, *Systematic Theology*, Chicago: University of Chicago Press; First Edition edition, 1951.

WATT, Montgomery, *İslam ve Hıristiyanlık*, İstanbul: İz Yayınları, 1991.

